

Kvinneres stilling i utdanning og arbeidsliv

Taler

Gro Harlem Brundtland

Dato

4 juni 1981

Sted

Stortinget

- 1 Kampen for kvinners likestilling er en av de viktigste endringskrefter som virker i vår tid. Det gjelder halvparten av oss alle. Det gjelder en historisk og sosial arv som er tung å bære og endra tyngre å endre. Vi kjenner faktisk samfunn i historisk tid der enken ble brent på bålet med sin avdøde mann. Ser vi bakover i
- 5 tiden, kan vi glede oss over store framganger. Men det folkelige uttrykket «brorparten» minner oss om at det ikke er lenge siden bror tok dobbelt arvelodd i forhold til søster.

- Kvinner har etter hvert kjempet seg til formelle rettigheter: til utdanning, yrke,
- 10 til å stemme og til å velges. Men det er ennå langt igjen til den faktiske situasjon er i samsvar med formelle muligheter. I mange yrker og funksjoner i samfunnet er kvinnene med i forsvinnende liten grad. Vi har lært at lik behandling av dem som på forhånd står ulikt, kan holde ulikhetene ved like. Derfor er det nødvendig med positiv forskjellsbehandling, derfor trenger vi kvoteordninger
- 15 for å sikre kvinner innpass der de før har vært holdt utenfor. Skal vi oppnå endringer av tusenårige tradisjoner, er det nødvendig med virkemidler som virker, og kvinnene er lei av festtaler.

- Hvorfor vil vi at kvinnene skal komme mer med? Selvfølgelig fordi det er et
- 20 rettferdighetskrav at kvinner reelt skal komme med der de har interesser og muligheter, slik mennene har kunnet det før dem, men også fordi kvinnene har noe å tilføre. Vi fører ikke likestillingskampen fordi menn og kvinner ganske enkelt er like. Vi er ulike, men nettopp derfor skal vi alle med, på alle livets områder. Vi tror at alle blir rikere når alle menneskelige ressurser blir tatt i bruk.

25

I den neste æra i kvinnefrigjøringen må det i praksis bli slik at de verdiene kvinnene har forvaltet og hatt ansvar for, må få større gjennomslag i hele samfunnslivet og bli en del også av mannens verden. For likestillingsverket er ikke fullført før også mannen gjør opprør og ser at også han må spreng

rammene for sitt perspektiv. Kvinnenes kamp for likestilling er ikke bare en kamp mot undertrykkelse, men det er en kamp for noe, for at vesentlig menneskelige verdier blir erkjent og tatt i bruk på alle de områder der vi så åpenbart ser at det trengs. På det område - like mye som ellers i politisk arbeid -
35 er det enkelt, altfor enkelt, å slutte seg til de gode, vakre og velmente målene.

Men det er ikke nok å si at man vil likestilling, vi må gjøre noe konkret og effektivt for å nå målet. Vi vil ikke at likestillingsloven skal «sove». Vi vil følge den opp i praktisk handling. Derfor har Regjeringen lagt fram handlingsplanen
40 for likestilling.

Det krever styrke og pågangsmot å bære fram likestillingsarbeidet i åra som kommer. Vi skal arbeide under strammere økonomiske betingelser. Det setter vår evne til å prioritere og omfordele på en hard prøve. Tidligere har trange tider
45 ført til at arbeidet for likestilling har lidd skibbrudd. Under økonomiske tilbakeslag har kvinner vært henvist til reservebenken.

Gjennom reaksjonene på handlingsplanen har Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet funnet hverandre i en felles passiv holdning som kan la historien
50 gjenta seg. De vender tommelen ned for viktige virkemidler. De går mot bruk av radikal kvotering, mot flere kvinnekonsulenter og mot utvidet bruk av likestillingstilskott.

Vi vil bryte med tradisjonen. Vi vil prioritere likestillingstiltak, det er en rød tråd
55 i Regjeringens langtidsprogram. Det er ett av flere ledd i en politikk som også vil fremme Regjeringens fremste mål: arbeid for alle.

I etterkrigstida er det arbeiderpartiregjeringer som har slått ned milepælene i likestillingspolitikken. Siden Kvinneåret i 1975 gjelder det: lov om selvbestemt
60 abort, lov om likestilling mellom kjønnene og opprettelsen av et likestillingsombud. Det har stått strid om disse tiltakene. De har krevd politisk vilje, vilje til å ta belastninger. Enkelte borgelige partier har først kommet etter når tiltakene betyr politisk gevinst, når kampen er vunnet og opinionen blitt endret.

65 Vår likestillingspolitikk må bygge på den virkelighet mennesker møter. Og virkeligheten er at kvinners og menns reelle situasjon og muligheter i samfunnet er vesensforskjellig, selv om lovverket stiller oss likt. Levekårsundersøkelsen

70 bekrefter det vi vet: Kvinner kommer dårligst ut i utdanning, arbeid, inntekt og i politikk og organisasjonsliv.

Vi er ikke fornøyd med tingens tilstand. Vi ser at det er nødvendig å slå ned nye milepæler. Derfor legger Regjeringen fram handlingsplan, med konkrete tiltak
75 som kan bedre kvinnenenes stilling. Igjen ser vi at det er når vi blir konkrete, at de borgerlige partiene ikke lengre er med. Det er da vi ser at de borgerlige partiene sier at de vil likestilling og forsikrer om dette, men ikke er villig til å bruke de midler som kan skape større likestilling.

80 Regjeringens mål om arbeid for alle er et ærgjerrig mål i 1980-åra. «Alle» omfatter selvsagt kvinner. Økonomiske uavhengighet er for mange selve nøkkelen til reell likestilling.

De som sier at vi vil presse kvinnene ut i arbeidslivet, snur i virkeligheten tingene
85 på hodet. Undersøkelser viser at tusenvis av kvinner ønsker betalt arbeid dersom de kunne få det i nærmiljøet, og dersom det fantes barnehageplasser. Kvinnene opplever at de selv må presse på for å komme ut i arbeidslivet. Det er mer aktuelt å forslå reformer som tilpasser arbeidslivet til familiens behov, og tiltak som kan endre den tradisjonelle rollefordelingen i omsorgsarbeidet, familie og nærmiljø.
90 Her må vi arbeide videre med konkrete ordninger som gir større fleksibilitet og muligheter for å velge kortere arbeidstid i perioder, som kan gi felles ansvar for hjem og omsorgsarbeid.

I likestillingskampen har kvinnene måttet stole på egne krefter. Vi får støtte i
95 ord fra nesten alle. Men det som teller, er den aktive støtten til konkrete tiltak som gir faktiske virkninger.

Mindretallet satser mer på ord enn handling. De står for en tradisjonell politikk som kan sementere de gamle mønstrene. Vi vil utvide valgmulighetene. Når
100 samfunnet endrer seg, vil det virke inn på familien. En familiepolitikk for framtida må skape et arbeidsliv som fungerer i forhold til familiens behov. Det er nødvendig å gi både kvinner og menn reell frihet å velge sin livsform.

Mindretallets politikk er uforpliktende, fordi den inneholder for få virkemidler.
105 Positiv forskjellsbehandling eller kvotering er, som saksordfører understreker, ikke et ønsket, men et nødvendig virkemiddel. Vi bruker det for å nå et mål vi anser viktig, nemlig likestilling mellom kvinner og menn. De andre tiltakene i

handlingsplanene må ses på den samme bakgrunn, som ledd i en viktig prosess.

110

Kvinnene har vært tålmodige. Flere og flere er det ikke lenger. Det skal vi være glad for. Samfunnet trenger kvinnene på alle områder. Likestillingsarbeidet krever aktiv politisk innsats. Vi er rede til å føre likestillingsprosessen videre. Det er rimelige krav fra kvinnens side vi her kjemper for: retten til å bruke egne evner og erfaringer til beste for andre og for hele samfunnet.

115

Kilde

Stortingsforhandlingene, 1980-81, Del 7C side 3876 ff.

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/kvinneres-stilling-i-utdanning-og-arbeidsliv>

120

125

130

135

140

145